СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIV. Ч. 252. Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 29. жовтня, 1926. VOL. XXXIV. No. 252. Jersey City, N. J., Friday, October 29, 1926. THREE CENTS

КАНАДІЙСЬКІ УКРАЇНЦІ ПЯТНУЮТЬ РУМУНСЬКІ ЗНУЩАННЯ НАД НАШИМ НАРОДОМ

ВІНІПЕҐ, Манітоба, Канада, 27. жовтня. — Делеґація українського населення канадійської провінції Манітоби вручила тут ґенеральному прокураторови Р. В. Крейґови протест проти урядового приняття румунської королевої Марії урядом Манітоби.

Делеґація заявляє, що румунський уряд поломав версайський договір та знущається над Українцями, яким він обіцяв повну горожанську й релігійну свободу. На чолі делеґації стояв Д. Якимишин, посол до манітобського провінціяльного сойму.

Королева має приїхати до Вініпеґу в суботу.

ЗНОВА СУБМАРИНА В КЛОПОТІ.

АТЛЕНТИК СИТІ, Ню Джерзі, 27. жовтня. — Прибережні стації бездротного телеграфу дістали телеграфічний заклик о поміч від перувіянської субмарини „Р-1", яка стратила силу й здалася на волю морських филь.

Їй на допомогу поспішили два кораблі прибережної сторожі.

З ПРОЦЕСУ ЗА ВБИЙСТВО ПРОПОВІДНИКА.

НЮ БРАНСВИК, Ню Джерзі, 27. жовтня. — На приказ державної прокураторії отворено нині гріб пані Е. Милз, любовниці д-ра Едварда Гола, які обоє погибли чотири роки тому з рук убийників. Гріб відкопали на те, щоби переконатися, чи над тілом вбитої не знущалося.

КОНВЕНЦІЯ ТОВАРИСТВА РЕКЛЯМОВИХ АҐЕНЦІЙ.

ВАШИНҐТОН, 27. жовтня. — Нині почалася тут річна конвенція Американського Товариства Адвертайзмових Аґенцій. Конвенцію отворив промовою президент Кулидж. Президент зазначив у своїй промові, що розголошуванням товару при помочи оголошень а добробутом заходить тісна звязь. Він приписував розголошуванню кращий розділ маетку.

АМЕРИКАНСЬКИЙ УРЯД ЗБИРАЄТЬСЯ ВИСИЛАТИ НОВУ НОТУ ДО МЕКСИКА.

ВАШИНҐТОН, 27. жовтня. — Американський уряд заповідає, що в короткім часі вишлеться до мексиканського уряду нову ноту в справі нафтових терень.

Нота буде ще раз домагатися рішучими словами признання прав американських горожан до закуплених терень.

ДЕМОНСТРАЦИЙНА ОВАЦІЯ ДЛЯ ҐЕНЕРАЛА ОБРЕҐОНА.

МЕКСИКО, 27. жовтня. — Нині приїхав до мексиканської столиці ґенерал Обреґон, бувший президент Мексика, для котрого мексиканський конґрес ухвалив власне зміну конституції, дозваляючи йому станути в друге президентом.

Обреґона витали при вїзді до міста незчислені товпи прихильників. Обреґон приїздить сюди, щоби виробити пляни кампанії проти повстанців з індійського племени Які.

ГОРОЖАНСЬКА ВІЙНА В НІКАРАҐВІ.

МАНАҐВА, Нікараґва, 27. жовтня. — Державні війська побили в пятигодинній битві коло Терено Бляньо ліберальні революційні відділи. В битві згинуло 5 революціонерів, а 13 віднесло тяжкі рани.

Американські представники старалися перед битвою довести до порозуміння межи урядом а революціонерами, але зaходи не вдалися.

ПРОЦЕС ЗА ПРОДАЖ ПОМИЛУВАНЬ.

ОСТИН, Тексас, 27. жовтня. — Перед спеціяльним комітетом стейтової леґіслятури ведеться тепер слідство над закидами, піднесеними проти секретаря стейтової вязничної комісії, Орурка, що він продавав помилування за гроші. Перед комітетом станули вже кількох свідків, які признали, що вони купили собі помилування. Самий Орурк заявляє, що закид виссаний з пальця.

АМЕРИКАНСЬКІ ЗАБОБОНИ.

ДІТРОЙТ, Мишиґен, 27. жовтня. — Театральні люди зачисляють се місто межи „нещасні" міста. На доказ сього забобону актори вичисляють ряд пригод, які притрафилися визначним акторам у сьому місті. Берт Вилиемз захорів у театрі й вмер до кількох тижнів. Ал. Джолсон набрався такого сильного катару, що не міг відтак грати цілі місяці. Френк Тині захорував підчас представлення й вже кілька тижнів лежить у шпитали. Тепер знова захорів тут на сліпу кишку відомий на весь світ чародій Тудіні.

І АМЕРИКА МАЄ СВОЮ НЕҐРАМОТНІСТЬ.

АТЕНС, Джорджія, 27. жовтня. — Джорджійський державний університет почав нині кампанію за знищенням неґрамотности дітий у сьому стейті. Ґрамотність тут сягає невидано в культурних краях висоти 15 процентів населення для осіб повисше 10. року життя. Є тут 12,346 муринських дітий та 3,127 білих дітий в вікі від 10 до 18 літ, які не вміють ні читати ні писати. До кампанії береться університет на спілку з редакціями газет та стейтовим урядом. Після виробленого пляну, в році 1930. в Джорджії не має бути ні одної дитини понад 10 літ життя, яка не вміла би читати й писати.

ДЕНЬ ПЕРШОГО ЛИСТОПАДА

ЦЕ ВЕЛИКЕ НАЦІОНАЛЬНЕ СВЯТО. ЦЕ ПАМЯТЬ ПРО ТУ РАДІСНУ І ЩАСЛИВУ ХВИЛЮ, КОЛИ ВІДРОДИЛАСЯ НА ЗАХІДНО-УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВА.

ЦІЛИЙ МІСЯЦЬ ЛИСТОПАД ПРИЗНАЧЕНИЙ ДЛЯ ВШАНОВАННЯ ТОЇ ПАМЯТИ, А КОЖДА УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА, ПАМЯТАЮЧИ НА ЦЕ, ЗБИРАЄ З НАГОДИ ЦЕГО СВЯТА ЖЕРТВИ НА ДАЛЬШУ БОРОТЬБУ, НА ІНВАЛІДІВ І НА ПОЛІТИЧНИХ ВЯЗНІВ ТА ПЕРЕСИЛАЄ ЇХ ДО КРАЮ ЧЕРЕЗ:

OBYEDNANYE, P. O. BOX 411, PHILADELPHIA, PA

КАМПАНІЯ ДЛЯ ВИНИЩЕННЯ ДИФТЕРІЇ.

Федеральний департамент здоровля в Оттаві приступає в порозумінню з провінціональними урядами здоровля до трилітної кампанії в ціли винищення дифтерії в Канаді. Кампанія має провадитися через поучування, як вистерігатися дифтерії, і через уживання нового ліку токсин-антітоксину, та ще новійшого токсоїду.

КАЖЕ, ЩО ЖЕНЩИНИ В ПОРТ АРТУР ДУЖЕ ПЮТЬ.

Форт Віліям, Онт. — На мітинґу презбитеріянських проповідників обговорювано справу теперішної позірної тверезости. Проп. Д. Р. Петерсон сказав, що жінки і дівчата в Порт Артур і Форт Віліям пють дуже багато гарячих напоїв. Він сказав, що хоч в провінції істнує Акт Тверезости, то все таки горівку чи якого иншого горячого напою можна дістати без клопоту в кожній аптиці та в приватних домах. Пиянство серед жінок і дівчат в тих двох містах зростає до застрашаючих розмірів, — казав проп. Пітерсон.

По дискусіях над пиянством серед жєнщин ухвалена була резолюція, щоби церква заняла більше строге становище в у-ченню про тверезість.

ДЕМОНСТРАЦІЇ ЧЕСЬКИХ ФАШИСТІВ.

На зборах фашистів, які відбулися минулого місяця в Празі, зявився бувший шеф ген. штабу ген. Гайда в уніформі. Він заявив у довшій промові, що фашисти станууть проти всіх, що не годяться на фашистівську проґраму. Після зборів фашисти двигнулися походом у напрямі мосту Паляцького. Піднесено оклики: „Хай живе ген. Гайда!" Між поліцією, яка пробувала розігнати товпу, і демонстрантами прийшло до кривавої бійки.

ДРАМА В СІЛЬСЬКІЙ ХАТІ.

В селі Райтаровичах, самбірського повіту, убила на днях Настя Сарахман кількома ударами сокири Анну Серафин. Серафинова взяла була свого часу на виховання Івана Сарахмана, який оженився з Настею. Від того часу між обома жінками приходило постійно до непорозумінь і сварок, тимбільше, що Сарахманова підозрівала Серафинову в любовних зносинах з її чоловіком. Це й довело до траґічної події. Сарахманову арештовано й відставлено до самбірських судових арештів.

ЗІ СПОРТУ.

Американські ґазети про Гаркавенка.

Про понеділковий „меч" Гаркавенка говорили з великими похвалами всі нюйорські американські ґазети. Вони підносять його велику силу, справність у боротьбі та джентельменське поводження.

Замітно, що з американських газет уже починає пропадати вістка, немовби Гаркавенко був Поляком або Москалем, хоча у місцевих ґазетах він все ще „руский", а в місцевих польських ґазетах він Поляк. Нюйорський дневник „Сон" пише виразно про побіду Українця Гаркавенка.

Велике зацікавлення викликує в американській пресі вже тепер слідуючий виступ Гаркавенка, який буде в Нюарку, Н. Дж., в Лорел Гарден, дня 5. падолиста сього року.

СКІЛЬКО Є В КАНАДІ ЗАЛЕГЛОГО ПОДАТКУ.

Артур М. Фрейзер, президент товариства вінніпеґських податковців, оповістив на днях, що залеглий податок в Західній Канаді зростає з кождим роком. Він каже, що на основі офіціяльних даних, по кінець 1925 року було: в Манітобі $21,818,525, а в Брітіш Колюмбії $13,210,533 залеглого податку. По кінець 1924 року було: в Саскачевані $26,046,479, в Алберті $10,996,275 залеглого податку. (Цифр за 1925 рік не мож дістати).

У самім місті Вінніпеґу є залеглого податку понад шість мілюнів долярів.

Фінансисти застановляються над причиною неплачення податків у рільничих провінціях, але та їх застанова не розвяже тої причини.

ЗАҐИБІЛЬ ЦІЛОЇ РОДИНИ.

В дивний спосіб вигибла родина Літл коло Роблин, Ман. В понеділок, 20. вересня, Рос Літл застрілив Джеймса Монро, а відтак застрілив себе. В середу, 22. вересня, рано прийшов до поліції лист від Росового брата, Джорджа Літл, щоби прийти до него на форму з коронером. Коли поліція прийшла до хати Джорджа, застала його перед хатою вже застиглого і прикритого снігом. Побіч лежала його сестра. Обоє мали перестрілені голови. Тимчасом надійшла вістка з Білд, недалеко від Роблин, що там инша сестра, Алі Літл, перерізала собі горло.

ШАХРАЙСЬКІ НАФТОВІ ШЕРИ.

Тисячі долярів стратили мешканці міста Венкувер і Вестмінстер (Канада), розкупивши нафтові шери, виставлені на імя Квін Сіті Ойл Ко. з Реджайни і заосмотрені печаткою тої Компанії.

Пізнійше, коли шахрай вспів вже втічи, післано цертифікати до Реджайни, на що Компанія заявила, що шери і печатка підроблені і за них вона, розуміється, не відвічає. За „промисловцями" шукає поліція.

А В НАС ЯК?...

Німецькі бібліотеки в Чехословаччині розвиваються незвичайно гарно. На основі т. зв. бібліотечного закону кожна громада в Чехословаччині обовязана заснувати в себе прилюдну бібліотеку. Як розвиваються бібліотеки по німецьких громадах Чехословаччини, видно найкраще з того, що коли в 1920 р. було ледви 458 таких бібліотек, то в 1924 р. було їх уже 2745. В 1920 р. визначено в тих бібліотеках 660,000 книжок, в 1924 р. вже 2,965,681 книжок. Доходи німецьких громадських бібліотек у Чехословаччині виносили в 1920 р. 437.-000 ч. корон, а в 1924 р. зросли на суму 3,311,491 ч. корон. Якже далеко нам до того!

КОНВЕНЦІЯ КАПІТАЛУ В ЕДМОНТОНІ.

В понеділок і второк відбувся в Едмонтоні свою річну конвенцію відпоручники ріжних фінансових інституцій Канади, що зорґанізовані в товариство з 55 компаній представляють маеток понад два міліярди долярів.

Дж. Смит, головний управитель Канада Перманент Морґедж Корпорейшен, а предсідник товариства капіталістів зробив доклад про незвичайно скорий зріст товариства, вказуючи, що за 10 літ його існування капітал, що його товариство репрезентує, збільшився з 528 мілюнів до двох міліярдів, а в котрім то капіталі заінтересовані впрост лише самі горожане Канади.

ЗАРУБАВ ЖІНКУ СОКИРОЮ, А СОБІ ПІДРІЗАВ ГОРЛО.

Монтреал. — Ізидор Роберт, фармер зі Стенбридж, зарубав свою жінку сокирою, а собі підрізав горло бритвою тої, як його хотів зловити поліції.

Причиною морду і самобивства є домашня сварня.

ЖИДІВСЬКІ КОЛЬОНІЗАЦІЙНІ ЗАХОДИ НА УКРАЇНІ ЗРОСТАЮТЬ

СИМФЕРОПОЛЬ, Крим, 27. жовтня. — Нині покінчила свої наради так звана всеукраїнська конференція Озета, жидівської орґанізації, яка поклала собі за ціль поселяти Жидів на землі.

Ларін, один з провідників Озета, виголосив на конференції відчит про значіння кольонізаційної роботи для Жидів. Він говорив, що жидівські кольонії мається закладати після найновійших вимог рільництва. Жидівські селяни мусять завести у себе більше поплатні галузи рільництва, як управу вина, тютюну, садівництво й молочарство. Він закликав Жидів завести в себе таке господарство, щоби воно могло служити примі-ром для сусідів.

Конвенція висловила щиру подяку жидівських кольоністів на Україні для активної допомоги московського большевицького уряду для кольонізації.

ВСІ ПОЛЬСЬКІ ПАРТІЇ ОБУРЕНІ НА ПІЛСУДСЬКОГО ЗА ЙОГО ВІРОЛОМНІСТЬ.

ВАРШАВА, 27. жовтня. — В цілій просто пресі в Польщі ведеться тепер згідна кампанія проти фактичного, хоча не правного, диктатора Пілсудського.

Кожда просто партія закидає маршалкови Пілсудському віроломність. Найбільше огірчені проти нього польські соціялісти, які найбільше його попирали підчас майової революції. Соціялісти виразно кажуть, що Пілсудський шукає тепер підпори в польській шляхти, а за його заличення до шляхти заплатять польські робітники й хлопи. Згода Пілсудського зі шляхтою має бути, після соціялістичних газет, безпосередним ударом для парляментарної демократії й аграрних реформ. „Є се удар у лице українських й білоруських демократів" — пише Роботник.

Ся газета малює молодого Пілсудського, як він пачкував соціялістичну літературу в Польщу, а старого Пілсудського, як він запивається з монархістичними шляхтичами.

„ПАТРІОТИЗМ" АНҐЛІЙСЬКОЇ ШЛЯХТИ.

ЛОНДОН, 27. жовтня. — Анґлійські газети критикують острими словами поступоване анґлійських шляхтичів супроти державного скарбу. Від коли в Анґлії заведено податок від великої спадщини, анґлійські великі земельні посідачі стали викручуватися від плачення таких податків у сей спосіб, що місто записувати своїм дітям землю, вони віддавали за життя землю в руки компаній, а дітям лишали шери в сих компаніях.

Недавно того рода тестамент зробив лорд Ровзбері.

ПРОТЕСТ ПРОТИ АМЕРИКАНСЬКОГО СУДУ ПРОТИ САКО Й ВАНЦЕТТІ.

БЕРЛІН, 27. жовтня. — Комуністична Партія Німеччини уряджує під американською амбасадою демонстрацію для протесту проти заховання американського суду в справі італійських анархістів Сако й Ванцетті, засуджених за вбийство мимо позитивних даних про їх безвинність.

ВАЖНІ РОСКОПКИ СТАРИННОЇ КУЛЬТУРИ АМЕРИКАНСЬКИХ ІНДІЯН.

ЛОНДОН, 27. жовтня. — Дирекція Британійського Музею подала звіт зі своїх роскопів, ведених з рамени музею в британійській посілости на Гондурасі, в середній Америці.

Директори музею кажуть, що памятники старинної культури середно-американського племени Мая дають незаперечений доказ високого уровеня сеї культури.

БАНКИРІ ПЛЯНУЮТЬ „ПОКІНЧИТИ" СТРАЙК УҐЛЕВИХ РОБІТНИКІВ.

ЛОНДОН, 27. жовтня. — Ґенеральна рада конґресу промислових юній, дізнавшися від державного уряду, що він не може посередничити з успіхом в уґлевім страйку так довго, поки не дістане виразної повновласти від конґресу юній, дала урядови таку повновласть.

З новим пляном полагодження страйку виступають властителі копалень на спілку з анґлійськими банкирами.

НІМЦІ ДОМАГАЮТЬСЯ СУДУ НАД ПИТАННЕМ ВОЄННОЇ ВИНИ.

БЕРЛІН, 27. жовтня. — Німецькому міністерству заграничних справ предложено нині петицію, підписану одним мілюном людий, які домагаються від уряду піднесення проєкту межинародного суду над питанням воєнної вини.

Петиція каже, що французькі, американські, анґлійські й німецькі наукові повати вже признали, що точка версайського договору, яка признає одиноким винуватцем за війну Німеччину, опирається на брехні.

ПОГЛЯДИ АСТРОНОМІВ НА ПРИЧИНИ БУРІ В ЕВРОПІ.

ПАРИЖ, 27. жовтня. — Французькі астрономи приписують бурі, які навістили середну й західну Европу, тому, що власне тепер планета Марс наблизилася до землі.

На Угорщині впали всюди глибокі сніги.

ЦІКАВІ ПРОЄКТИ ДЛЯ ОБМЕЖЕННЯ ЗОРУЖЕНЬ.

ПАРИЖ, 27. жовтня. — Знатоки економічної сторони державних зоружень предложили комісії Ліґи Народів для межидержавного розоружения цікаві проєкти й поради, змірюючі до обмеження зоружень. Радиться приміром межи иншим, щоби Ліґа Народів подавала до широкого відома видатки кождої держави на військові цілі.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗРІСТ ПОЛЬСЬКОГО БЕЗЛАДДЯ

Польський монархістичний зїзд на Литві се лишень ще одна зайва признака зростаючого безладдя в Польщі. Правда, ті, що там зїхалися, говорили про порядок та про зараду хаосови, але так воно вже звичайно буває, що найбільше завзяті хаотики на словах тільки й роблять, що проти хаосу борються, а на ділі хаос тільки збільшують.

По польських ґазетах видно, на скільки порядкові заходи Пілсудського причинилися до заведення порядку. Колись Пілсудський вийшов на верха як представник польських революційних соціялістів-демократів. Як такий він боровся проти царату, проти німецького цісаря, і як такий він ратував відтак польську державу від большевицького наїзду. Як такий він ще й доконав недавного державного замаху. Його опорою могло бути польське робітництво й польське біднійше селянство. Його спасеннє, а рівночасно спасеннє Польщі, було в щирім переведенню реформ у користь сих верств населення. Може се не булоби йому вдалося без боротьби, але все таки в сій роботі він міг числити певно на вірність певних партій і суспільних верств.

Пілсудський однак зрадив сі партії й верстви, покинув тих, які головно причинилися до його державного замаху, та почав надрабляти з польськими національними-демократами, себто з польською буржуазією. Покинені соціялісти й радикали були обурені. В ґазетах появилися чутки про нервовий розстрій Пілсудського, — делікатне слово, якого вживається замісць простого слова „збожеволів". Вшехполяки тріюмфували, хоча тріюмфувати не було чого, бо вже сама несподівана зміна фронту в Пілсудського мусіла поширити в народі зневіру в чесність польських політичних провідників, у чесність їх політичних заяв, поширити політичний цинізм і байдужність.

Та Пілсудський ще й на тому не спинився. Пошушукавши з вшехполяками, він скоро й їх покинув, а став надробляти з польськими монархістами. Покинув буржуазію, а став змовлятися зі шляхтою, графами, баронами, князями. Сі, як звичайно шляхта в цілому світі, тягнуть за монархією. Ось і Пілсудський став підсуватися до них, чи не добитиб з ними деякої згоди: примірем, уряд Пілсудського мігби вступити дещо зі своїх намірів земельних реформ, себто лишити землю далі в руках шляхти, а зате шляхтичі малиби попирати його як кандидата до польської корони. Хоч се виглядає майже на божевільний плян, але чомуби ні?

Що зроблено на зїзді шляхти на Литві, покищо докладних вісток нема. Що говорили тоасти, що пили, полювали, се все само собою розуміється. Які однак були вирішення, покищо не відомо. Та невідомі ще політичні пляни, але наслідки сих коншахтів у Польщі вже є. Пілсудський уже зразив собі середні ґрупи, польську буржуазію, яка поставилася була до нього прихильно, як він покинув був соціялістів. Ціле ліве крило й центр проти нього. За ним стоїть лишень крайна правиця, себто шляхта, монархісти. Та й сі ледво чи стоять за ним щиро, бо ледво чи можна стояти щиро за людиною, яка кождого місяця до нової партії приступає. Новий примір політичної безхарактерности такого визначного політичного провідника, яким в очах Поляків без сумніву є Пілсудський, мусить ще далі підорвати політичну чесність у всіх польських партіях, в усіх верствах польського народа. На місце дбалости за суспільні справи, яке в польській державі ніколи не було високо розвинене, мусить прийти політична байдужність та політичне себелюбство. Рядовики польських політичних партій перестануть вірити польським провідникам, а сі, бачучи се недовіря мас, зрозуміють непевність свого становища й собі стануть глядати в усякій справі передовсім за особистим інтересом, а не за інтересом громадянства. З сього загального підозріння й гонення за особистою наживою зросте ще більше нутрішне роспряження, нутрішна боротьба в партіях і краю, зросте боротьба у партіях і боротьба межи партіями.

Доказом зростаючого хаосу є хочби голоси польських ґазет про монархістичний зїзд на Литві. Деякі соціялістичні ґазети приміром подають, що нова угода межи Пілсудським а монархістами се лишень новий маневр Пілсудського, який має на ціли троха полякати демократичні партії, та що з неї на ділі нічого не вийде. Зате монархісти виразно пишуть, що незадовго прийде черга на польський сойм, який мусить бути покінчений, якщо Пілсудський має стати королем. Словом, в цілім краю росте непевність політичної ситуації, зростає нелад і безправство. Працювати серед непевности завтра ніхто не стане. Суспільність того рода мусить дивитися за грабіжю других людий чи верстов, а не за щирою працею.

Відчувають се певно й шляхтичі й самий Пілсудський, як се видно з того, що вони так богато говорять про потребу заведення порядку. Бо не все треба зачислити в вину злодієви, коли він кричить: „Ловіть злодія". Є злодії, які кричать так для хитрости, а є декотрі, що кричать, почуваючися злодіями півсвідомо. Пілсудський чує, що він став головним розсадником неладу в Польщі, і тому так він кричить завзято про потребу порядку. В сій праці непольські народи під польською кормигою можуть йому лишень побажати великого успіху.

КНИЖКА ДЛЯ ЧОЛОВІКА СЕ ТЕСАМЕ, ЩО КОМПАС ДЛЯ КОРАБЛЯ. ВОНА ВКАЗУЄ ЙОМУ ПРАВДИВУ ДОРОГУ СЕРЕД ОКЕАНУ ЖИТТЯ І ХОРОНИТЬ ЙОГО ВІД ПІДВОДНИХ СКАЛ, КОТРІ МОЖУТЬ ЗГУБИТИ ЧОЛОВІКА НА ЙОГО ЖИТТЕВІЙ ДОРОЗІ.

Др. Т. Ґ. Масарик,
президент чесько-словацької републики.

ПРО РОСІМСЬКИЙ ЦАРАТ В ЧАСІ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

(З книги „Світова революція").

Від перекладчика.

Др. Т. Ґ. Масарик є безумовно головним основником чесько-словацької републики, і то так з середини, через вплив на душу своїх земляків, через їх виховання, як і через свою акцію на вні, через вплив на чужі народи, котрі у світовій війні побідили. — Величезною, могутньою була його акція про утвореннє власної держави на протязі цілої світової війни! Він працював для тої цили і у Франції і в Анґлії, на Україні, (Київі), в Росії та в Америці. Нераз грозила йому смерть а через Росію і через цілий Сибір переїхав він перебраний за мужика. Свою працю і свої переживання описав він у великій книзі (більше як 500 сторін), що вийшла у кількох мовах під заголовком **„Світова революція"**. Є це величаве жерело для кождого політика і патріота, як ведеться дипльоматичну а зосібна пропаґандистичну роботу. Треба іменно на це памятати, що кождий народ має свої власні інтереси і болі, а чужими займатися може лише остільки, оскільки вони мають значіння для його власних справ.

Задачею пропаґанди є отже доказати чужим політикам, що помагаючи нам, скріплюючи нас — помагають тимсамим і свому власному народови, скріплюють свою власну державу.

У тій власне роботі є Др. Масарик первоорядним знатоком і спеціялістом, і тому то повинен його книгу „Світова революція" перечитати і перестудіювати кождий, хто бажає здобути для свого народа це, що вже здобули Чехи. Очивидно, що таке щасте, такий успіх як мав їх Масарик, є прямо виїмкові і у всесвітній історії не знати навіть, чи щось подібного доси лучилося.

Хто однак працює для Вітчини, той має перейнятися передовсім почуттям обовязку, бо вислід його праці не від нього самого лише залежить

І Масарикови не легко приходилася робота, і він мав до поборення тисячні трудности не лиш межи чужими, але і поміж своїми. Сліди тих трудностий бачимо і в його „Світовій революції" — однакож читаючи ту книгу, відчуваємо, що він ще всьої правди не сказав, і що хотя то, що він написав, є безумовно правдиве — то мимо того лишилося єще багато такого, чого він на разі яко голова держави сказати не може. І так хоч би лиш про того ославленого Ґайду він лише раз одинокий згадує в своїй книжці, хотя — здавалобися — повинен би більше своїм читачам про нього сказати.

Автор однак свідомо поминає в своїм творі всі більше дражливі квестії так як взагалі він хотів би, щоби в молодій чесько-словацькій републиці панувала єдність і згода.

Я позволю собі подати чесним читачам „Свободи" бодай дещо з цего гарного і поучаючого твору великого Чеха.

Др. Масарик признає, що він вже через ціле своє життя був приготований до виконання того завдання, котре поставила перед ним світова війна, а впрочім подає ось яку пораду для народних діячів:

„Не треба хотіти бути все першим; вистарчає бути другим або третим! Але це не всі зрозуміють. — Я є вправді рішучим індивідуалістом, але знаю і це, що не лиш я сам тут є, і що не лиш з себе самого я жию, але також при помочи життя і праці моїх попередників і сучасників.

„Практик і політик, що добре всьому придивляється, мусить нарешті прийти до переконання, що у світі мало що лучається нового, і що він сам дуже мало що нового годен дати в себе.

„У всякому разі ми повинні, ведучи політику, думати не лиш про це, як би то орґанізувати, проводити і творити, але також і про те, як би то **упорядкувати, ділати спільно з другими,** та задержувати **дісціпліну".**

Чи не було би і у нас Українців менше „отаманії" а більше успіхів, коли-б і ми були вже в роках 1918—1920 перейнялися такими розумними засадами, які старається защіпити президент др. Масарик у свій народ?

Др. К. Трильовський.

I.

Перші вісти про російську революцію (в марті 1917 р.) були дуже неясні і не заслугуючі на віру. Я вже з самого початку війни побоювався, що вона вибухне, а коли вісти про неї нарешті надійшли — то повставало питання: які вийдуть з цего наслідки для союзників (антанти) та для дальшого ведення війни?

Зібравши відповідні інформації та зорентувавшися якотако — я вислав 18. марта телеґраму до Мілюкова (міністра, члена конституційно-демократичної партії званої „кадетами" —К. Т.) та до Родзянка (голови „думи", то є рос. парляменту. — К. Т.) а в тій телеґрамі висказав я моє вдоволення з того перевороту. У тій телеґрамі я поклав натиск на славянську програму. Це — відпоідно до тодішної ситуації не було злишним ані з уваги на Росію ані з уваги на захід. — Попередно не було мені легко говорити про плян союзників (антанти, т. є. головно Франції, Анґлії, Бельґії та Італії — К. Т.) визволити малі народи з ярма та скріпити демократію, так як я знав, що царська Росія, що також належала до антанти, не стояла ані за свободою ані за демократією. І тому тепер, по вибуху революції в Росії міг я вже без всяких застережень сказати, що свобідна Росія має повне право проголосити, що вона домагається визволення всіх Славян.

Я сформував славянську програму коротко слідуючими словами:

Визволеннє Польщі, однак в тіснім союзі з Росією, злука Сербів, Хорватів і Словінців в одно, як також визволення і злука в одно Чехів і Словаків. Я додав до того ще і це, що тут не іде лише о самих Славян, але і о народи латинські, о Французів. Італійців та Румунів та о їх справедливі народні ідеали.

(З українським питанням запізнався др. Масарик доперва в Київі. — К. Т.).

Як бачимо, то та програма відповідала пізнійшій відповіди союзників даній Вилзонови, та поглядам тих кругів між сосоюзниками, що стояли близько до нас. Мусів я тоді мати згляд на російський уряд а зосібна на рос. міністра для справ заграничних Мілюкова. Він зараз таки відповів прихильно на мою телеґраму.

(На жаль, Мілюков і доси є ворогом українських визвольних змагань. — К. Т.).

Відомість про вибух революції а зосібна про скорий її перебіг занепокоїла мене. Хотя я Росію добре знав, то преці в даній хвилі не знав я ані її діячів ані їх значіння. Можна вправді чогось побоюватись, і утворювати собі образ даної загальної ситуації та як вона буде далі розвиватися, але се є цілком щось иншого як посідання в даній хвилі ясного образу дійсности, то є знання найважнійших діячів, пружин їх ділання та їх плянів. А того знання я не мав!

Я не сподівався революції ані по буржоазії (демократах) ані по буржуазії (демократах) ані рах), бо я знав, що вони не були приготовані до революції.

По погромах російської армії я сподівався демонстраційного бунту і такою демонстрацією були засідання Думи, хотя цар вже був її розвязав. Однакож було для мене несподіванкою, що армія та ціла державна машина разом з царизмом були аж так глибоко підміновані. Такого я не сподівався, хотя я вже віддавна проглядів на скрізь цілий царизм і його нездатність та осудив його. Мої відносини до урядової Росії не були приязні. Я вже віддавна стояв на списі ворогів Росії. Я однак мав приятелів поміж поступовими партіями російськими.

Уже переклад першої моєї книги **(про самовбійство)** в Росії заборонено, але вона звернула на себе увагу межи иншими і Толстого. Однак мою **„Критику Марксизму"** цензура перепустила. Її многі читали і вона зробила мене в Росії знаною людиною. Навіть і Марксистів вона не відстрашувала, хотя вони зі мною не годилися.

Своїм боком мої **„Студії про Росію"**, цензура заборонила. Однакож у німецькому виданню вони звернули на себе увагу. Троцький виходячи зі свого одностороннього марксистського становища, віднісся до тої моєї праці неприхильно, а то в статті „Росія і Европа" поміщеній у віденськім с. дем. місячнику „Дер Кампф" (Боротьба) в 1914 р.

Тому, що я знав неприхильність до мене і до західних союзників в реакційних кругах Росії — я і не спішився туди їхати, як довго там був царський уряд. Евентуальне непорозуміння з російським урядом,— скріпило би лише наших ворогів. І тому я старався впливати на урядову Росію через російських і союзних дипломатичних послів, через Сватковського та инших Росіян, котрі досить часто заїзджали підчас війни до західних союзних держав. З нашими, чеськими людьми в Росії стояв я в зносинах при помочи переписки, спеціяльних післанців та через членів нашої кольонії, котрі зчаста заходили до мене. (Масарик аж до вибуху рос. революції задержувався головно в Парижи та в Лондоні. — К. Т.).

Коли в наслідок революції мої особисті знакомі і приятелі прийшли до власти а навіть декотрі з них стали членами уряду — то я рішився виїхати до Росії і там переперти утворення армії з наших полонених. При тім числив я головно на Мілюкова, що став міністром справ заграничних. — Я був вже віддавна з ним знакомий, зійшовся з ним підчас війни в Анґлії та ми спільно установили програму так дотично війни як і що до мира.

До подорожи до Росії спонукало мене також дуже поважне положення, котре витворилося в р. 1917 на головнім, західнім фронті. Я постановив собі побути в Росії лише кілька неділь. У Лондоні упорядкував я всі діла та між иншим поговорив із льордом Мільнером, що власне повернув зі своєї урядової місії з Росії. З ним обговорили ми пануючі в Росії відносини.

Маючи в кишени англійський пашпорт — пустився я 16. цвітня 1917 р. в дорогу.

Німецькі підводні лодки розпочали були завзяту боротьбу також проти кораблів, що курсували поміж Анґлією а Росією. — Я мав виїхати з малої пристани Ембль, але дотичний корабель не надійшов, так як його затопили Німці. Я ждав однак там два-три дні— аж тут приходить телеґрама з Лондону, що туди приїхав з Росії Штефанік. (Був це гол. помічник Масарика в орґанізованню чесько-словацької армії, з фаху — професор астрономії — а пізнійше чеський ґенерал. Згинув під Братіславою, упавши з літаком на рідну словацьку землю, до котрої власне вертав. — К. Т.).

Рівночасно приїхав до мене і післанець з візванням, щоби я чимскорше вертав до Лондону.

І так той нещасливий випадок з кораблем мав бодай те добре за собою, що Штефанік міг мені особисто здати точний звіт про стан річий у Росії. Він пояснив мені також докладно як стояла тоді в Росії справа наших леґіонерів. — Що до російської революції — то він був тої думки, яку мали многі російські військові, а іменно, що воєнні кроки рос. армії проти Німців будуть тепер живійші і успішнійші, а то тому, що впливи ґерманофілів (приятелів Німеччини) в рос. армії тепер перестануть істнувати. — Много начальних осіб в армії сприяло революційному переворотови і сподівалися, що його успіхи скріплені ще будуть воєнною побідою.

Приїхав і др. Бенеш з Парижа (теперішний чеський міністер справ заграничних. — К. Т.) і так ми — вислухавши звіту Штефаніка, могли спільно порадитись про дальшу нашу роботу і в Росії і в Европі.

Я собі вишукав другий корабель і поїхав 5. мая 1917 р. до пристані Абердін. Цей корабель і справді пустився в дорогу в супроводі двох кораблів призначених до нищення торпедовців. В цей спосіб дістався я щасливо до Берґен в Норвеґії. У ночи булиб ми попали на міну, але капітан корабля в сам час виминув її. Я про це довідався аж на другий день рано.

В Берґені я задержався лиш коротко; у місті можна було всюди чути і бачити, що Норвеґія симпатизує з антантою. Звідтам — через Осльо поїхав я до Штокгольму і задержався там одну днину. Я однак не хотів там ночувати, щоби через пашпортові формальности (хотя я мав пашпорт на чуже імя), не звертати на себе уваги.

Мене іменно остерегли вже в Лондоні, що шведські урядовці могли би під натиском Австрії зрозуміти свою невтральність в цей спосіб, що мене би — яко явного ворога Австрії — інтернували. — Подібний випадок був вже в Швайцарії і тому треба було бути осторожним.

В Штокгольмі ждав вже на мене редактор Павлю (він був в р. 1910 на заг. січовім святі в Станиславові. — К. Т.). Тут приготовлювано зїзд робітничого (другого) Інтернаціоналу, головно скандинавських та голяндських соціялістів. У Інтернаціоналі кипіло; в квітни на зїзді в Ґоті поділилася німецька соціяльна демократія на два табори, так, що повстала нова партія независимців (по війні — злучилися оба табори назад в один. — К. Т.). Всюди можбуло вже зауважити вплив Леніна, котрий вернув до Росії 4. цвітня 1917 р. Пацифізм всюди підносив голову, а за ним і деяка прихильність до Німців.

Ідучи через Гапаранду — доїхав я нарешті 16. мая до Петербурга.

При відїзді з двірця зауважив я чорну хмару круків. Попередними роками був би я цего може так не зауважав, як цим разом...

Зараз по приїзді вишукав я Мілюкова, але він власне готувався виступити з уряду; була це неприємна несподіванка для мене. Та я навязав поволи зносини з другими членами тимчасового уряду; з міністром-президентом князем Львовом, з новим міністром справ заграничних Терещенком і др. Очивидна річ, що мене цікавили найбільше: міністерство справ заграничних та міністерство війни. Я подибав — як і сподівався — то тут то там кількох розумних людей, до котрих мали доступ розумні арґументи, та котрі задержали свої симпатії для антанти.

Так як недостаточність і слабість тодішнього рос. уряду були очивидними — то звязки мої з дипльоматичними представниками антанти показалися були тоді дуже корисними. Тут треба вичислити передовсім французьку військову місію, а то головно ґенерала Нісля та полковника Ляверня. У головній військовій кватирі був майор Буксеншуц та ґенерал Жанен, котрий став пізнійше нашим головним командуючим, у Київі — ґенерал Табуї, в Яссах ґенерал Бертельо: були це самі наші щирі приятелі і все готові до помочи.

Французький посол М. Палеольоґ полишив власне Петербург; він був прихильний до Австрії. На його місце прибув власне Альберт Тома — що був для нас дружно настроєний.

Дуже помічним для нас показався англійський посол Бюканан, котрий яко льояльний друг тодішного тимчасового уряду і поступових кругів мав тоді в Петербурзі великий вплив. Але чорносотенці поширювали про нього поголоски, що то він власне викликав революцію і таке инше.

Дуже живі зносини мав я з італійським послом маркізом Карльоттім, котрий піддержував мої старання у італійського уряду, що до утворення леґіону з наших полонених в Італії.

Такіж зносини піддержував я з сербським послом Спалейковичем та з румунським Діямандім.

Тоді приїхала до Петербурга американська місія під проводом сенатора Рута. Був при ній і мій старий приятель Мр. Чарлз Крейн, а також слявист професор Гарпер, син бувшого ректора шікаґовського університету з тих часів, коли я там мав мої виклади. Приїхав з Америки і Чех Воска, щоби зорґанізувати для чеського правительства звідомляюче бюро, — а далі і Гендерсон, провідник англійських робітників. Його вислав англійський уряд, щоби на місци пізнав російські відносини та дав про це звіт. Був тут також і соціяліст бельґійський Вандервельд (теперішний міністер. — К. Т.). Я з ним вже попередно переписувався а тепер пізналися ми при переїзді з Абердін.

Як всюди — так і в Петербурзі почав я навязувати зносини з представниками найважнійших політичних партій та напрямків. Окрім з Мілюковом — зійшовся я тоді зі Струвим та иншими кадетами. — Зі соціялістів — відновив я знакомство з Плехановом, котрого бачив я послідним разом у Женеві та відвідав Горкого, що тоді видавав власне свій дневник. Пізнав я тоді і декого з соціялреволюціонерів, як н. пр. їх головного редактора Сорокіна. Савінкова пізнав я пізнійше в Москві.

Я не обмежився однак лише на людий з політичних кругів, але відновив зносини із кругами університетськими та з членами Академії.

Коли настав уряд Керенського (він власне 3. жовтня 1926 р. виступав на паневропейськім конгресі у Відни. — К. Т.) мусів я увійти в переговори з членами того уряду. З самим Керенським я не зійшовся, так як він зчаста перебував поза Петербургом, а передовсім на фронті. Зато зчаста бачився я з його вуйком Васілєвом, котрому я звичайно передавав мої відозви і просьби.

Так як попередно в Парижи і в Лондоні, виголошував я і в Петербурзі, Москві та Київі публичні виклади, та устроював ширші сходини з визначними та впливовими личностями. Я інформував особисто редакторів та написав цілий ряд статей. Очивидна річ, що коротким а головним змислом моїх статей було:

„Розбити Австрію!"

А в Росії була того рода пропаґанда не менше потрібна як на заході, тому що і в Росії рішаючі круги не мали ясного протиавстрійського пляну; вони думали радше про невелике поменшення Австрії. Зосібна мушу тут згадати про моє знакомство з російськими Поляками.

Їх осередок був в Москві. Вони формували свою армію з російських салдатів польської народности і мали при тім до поборення подібні трудности як і ми.

Переклав **др. К. Трильовський.**

ЯК БУДУЄМО СИРОТИНЕЦЬ У Н. СОЮЗА.

122.

Товариство Запорожська Січ у Трентоні, Ню Джерзи, відділ Українськгоо Народнюго Союза 245.

На минувших зборах нашого відділу секретар прочитав відозву з головної канцелярії в справі Сиротинця. Члени забирали радо голоси в цій важній справі, і однодушно заявили, що ми мусимо за всяку ціну постаратися о цей інститут, бо цего вимагає честь нашого народу, тут живучого. Американці числяться лишень з такими народами, котрі мають свої тут інституції, з яких виходять освічені громадяни та добрі горожани Америки і свого родинного краю та не є тягарем для Америки, але навпаки приносять честь свому народови і користь Америці. Тому справа Сиротинця є тепер найпекучійшою справою, від котрої відмовитись булоб і гріхом національним і гріхом гуманним. Коли будемо мати тут таку інституцію, тоді і старий край буде числитися з нами інакше, і наш голос поради мав би для них більше значіння як досі. І ми й вони пізнали би, що в нас є сила. Тому треба радіти, що справа Сиротинця вже на деннім порядку.

Більшостю голосів рішено дати з каси відділової 25 долярів, а члени оподаткувались добровільно по можности. Одні дають по пять долярів, другі по три, по два. Одні дали, другі деклярували. Від всіх членів ще не зібрано. Порішено зібрати всі разом і тоді вислати до головної каси Союза. Є надія, що збереться коло сто долярів. Наші Запорожці ставляться до Сиротинця дуже прихильно. Ні оден член не сказав, що Сиротинця не треба. — В. Гасій, секретар.

123.

Товариство ім. Івана Франка в Амстердамі, Ню Йорк, відділ 226 У. Н. Союза.

В залученню пересилаємо чека на суму $47.00, як жертву на фонд будови Сиротинця при У. Н. Союзі.

На червневих місячних зборах секр. перечитав відозву від Комітету Сиротинця. Відозву принято і ухвалено жертву з відділової каси $15.00 себто десять процент від готівки, яку Товариство тепер має. Рівнож ухвалено, щоби кождий член зложив добровільну жертву не менче як $1.00.

Збірки, на жаль, ще не можна було перевести поміж членами з причини безробіття. Збірку переводиться. Зібрано досі поміж членами -$32.00. Декотрі складають.

По закінченню збірки перешлесь решта.

Наш відділ буде старатись, о скільки зможе, поперети так потрібну інституцію, як Сиротинець і приют для старців при Українськім Народнім Союзі.— За Уряд: Василь Михалюк, предс., Теодор Сюрко, секр., Никола Вільчинський, касієр.

124.

Товариство Запорожська Січ в Дітройті, Миш., відділ 75. У. Н. Союза.

На мітінгу, відбувшімся 12. вересня Товариство ухвалило жертвувати з відділової каси на Сиротинець $25.00.

Гроші вислано 24. вересня. Щодо дальших жертв, то тимчасом зложено маленьку суму, котра буде оголошена аж тоді, коли призбирається троха більше. Хотяй на початок видиться, що справа не йде скоро, але чейже пізнійше поправиться, бо пора вже й нам подумати, що нам вже час нам мати Сиротинець в Америці. — Стефан Дідула, секретар.

125.

Братство Св. О. Николая в Палмертон, Па., відділ 369. У. Н. Союза.

На піврічнім мітингу, котрий відбувся дня 15. липня 1926 перечитав секретар М. Куба присутним членам справу Сиротинця. Декотрі не розуміли, який то Сиротинець і як має повстати і кілько член має платити. По тім забрав слово О. Бон і розяснює, що треба би нам дати кождого року оден доляр. За сим заявився теж секретар М. Куба, почім так вже постановили члени. Зараз таки зложено кілька долярів, а решта членів дала при складанню вкладок.

Далі забрав слова І. Климишин і питав, кілько дати на Сиротинець з братської каси. Зараз ухвалили дати 25 долярів.

Засилаю тепер з братської каси 25 долярів, а від членів збірку в сумі 30 долярів і 75 центів, разом 55 долярів і 75 центів. І далі будемо збирати. — Михайло Куба, секретар.

Над берегом.

— Алеж, Ольга, чи не надягнула би ти краще свого одягу? Чейже годі тобі вічно ходити в купелевому одязі!

Ольга: Даруй, Степане, цеж мій новий одяг, а не купелевий костюм.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ.

ПЕРШИЙ ДОСТОЙНИЙ ЮВИЛЕЙ.

Читаючи Свободу, я з радостю мушу піднести, що сьогорічний ювилей Івана Франка обходиться справді величаво. Досі всякі ювилеї були поверховні. Зладжено там якийсь небудь концерт, вислухано, позіхаючи одної або двох промов, відспівано кілька пісень, люди поговорили тиждень-два про те, як малий хлопчина гарно деклямував, і вже все було по всему Так ми звичайно святкували річницю уродин або смерти Кобзаря Тараса, так ми святкували Маркіяна Шашкевича чи Федьковича, чи Чупринки. Ми говорили промови, і деклямували твори, але слова великих українських ґеніїв не заходили глибоко в наш народ.

Аж сього року з приводу 10 літньої річниці смерти Івана Франка ми справили Йому великий ювилей, якого ми Українці ще досі не справили. По всій американській землі уряджено десятки концертів, але сим разом наші люди слухали вже промов і деклямацій уважно. В Свободі сим разом уже не скінчилося одною святочною статею, але появилася ціла низка статей про діяльність громадську й літературну Івана Франка. Навіть панахиди по Франку зробили своє діло, бо на кождій майже такій панахиді священик сказав промову, з якої про великого українського ґенія довідалися люди, які інакше може про нього й не були би почули.

Тут мені серце радується, коли порівную сьогорічний ювилей Івана Франка з другими ювилеями. Справді належиться ґазеті признанне, що зужила ювилею Івана Франка для того, щоби поширити серед нашого народа знанне й розумінне творів Івана Франка. На се преці́нь устроюється ювилеї.

Г. Рестерук.

ЧИ МОЖНА ЦЕ ПУСТИТИ ПЛАЗОМ?

Мусів бути головний отаман гетьманської Січи під добрим гумором, коли на січових „маневрах" в Шикаґу таку промову пальнув, що аж раз! Ще й грубими буквами у „Січи" її передрукував.

Зачав від „подзенкуваня" окружному отаманови І. Смукови за „пекну" еґзецирку, і перескочив на іспит зрілости. Нинішні маневри, — каже д-р Гриневецький — це іспит зрілости січовиків, січовичок, тай січової старшини. В тім „пойнті" головний отаман правду сказав, бо на тих маневрах всі мали нагоду побачити, що годен витримати їх отаман. Відтак зійшов на плаксивих дітей. Йому шуміло в голові від... музики, а він думав, що се так діти плачуть. Потім став сам плакати, що гетьманських січовиків тепер не шанують, на кождому місці опльовують, насміхаються з них, і тому „Ви, брати Січовики мученики"; а з ними і я, ваш головний отаман „великомученик". Опісля порівнав священиків-гетьманців з „бжолами" Богом посланими, а всіх решта священиків не-гетьманців назвав митарами, фарисеями, кривоприсяжниками і — сволочю. На закінченне повіншував його світлости, ясновельможному пану гетьманови Павлови Петровичові „многая літа", і цілий ґенеральний штаб удався до „кантини", на закінченне „манебрів".

А я думаю, що якби головний отаман, переспавшися здорово по маневрах, свою промову був прочитав, то вдаривбися кулаком в чоло і сказав би: Стефане, Стефане, де ти подів свій розум?

Усі священики не-гетьманці се кривоприсяжники, бо вони, мовляв, не слухають своєї Духовної Влади, якій присягали послух, перед приняттям святого чина свого.

Добре, пане отамане, говорите, лише, що кривий писок маєте, як каже нарід. Ми присягали послух церкві католицькій, і церковній владі. Як довго ми не покинули кат. церкви, так довго ми не є кривоприсяжниками. Справді, треба бути не кажу вже чим, щоби відважитися назвати священиків негетьманців — кривоприсяжниками.

Даруйте, пане доктор, ми Вашого „бизнесу" не знаємо; але ми лучше від Вас знаємо, кому ми присягали. В справах церковних, в справах віри і моралі ми маємо слухати епископа і слухаємо; але в справах національних, в справах політичних ми не мусимо йти за епископом, бо в таких річах ми не звязані присягою. Епископ є владою церковною, а не політичною; епископ яко достойник церковний може бути дуже бистроумний і добрий; а яко політик може бути великий недотепа. Епископ, як кепський політик може нанести церкві необчислиму шкоду. Церковне життя а народне життя не ходять одними дорогами. І тому Апостольська Столиця заказує епископам бавитися в політику. Ми є священики, то правда, однак через се ми не переставали бути Українцями. Ми любимо свою церкву і їй служимо; але ми любимо й Україну, і їй хочемо служити по своїм силам. Задля віри ми не мусимо зрікатися народности.

Піонір національного відродження галицьких Українців Маркіян Шашкевич — після діягнози д-ра Гриневецького — був теж кривоприсяжником, бо не слухав митрополита і мимо кар, заборони і переслідувань писав рідним словом.

Кривоприсяжниками були усі священики „українофіли", бо не хотіли бути „кацапами", так як їх владики, хоть терпіли деякі прикрости.

Кривоприсяжником — після рецепти головного отамана — був свящ. Данило Танячкевич, бо „файтував" нову еру кардинала Сембратовича.

Кривоприсяжником, ба навіть большевиком є — після Назарука — д-р богослова А. Костельник, бо писав в церковній ґазеті „Нива" проти целібату. Кривоприсяжниками є всі священики, які не хочуть узнати царського ґенерала, ясноможного Павла Петровича. Вовельможного Павла Петровича за гетьмана України. Вони всі після д-ра Гриневецького сволоч, бо ломлять дісціпліну. А я Вам кажу, пане отамане, що не ми, а священики-гетьманці ломлять церковну дісціпліну, вже хочби з того згляду, що поминають на Великім Вході незаконно „їх світлість ясновельможного пана гетьмана Павла Петровича".

Кривоприсяжниками були колись всі ті, що Шевченкови честь віддавали, а нині самі владики портретом Шевченка свої сальони украшають. Кривоприсяжниками, в ваших очах, є всі ми, що культ Франка в народі поширюємо, хоч незабаром не буде Українця, в котрого хаті не було би портрету Франка.

Кривоприсяжниками в ваших головах є всі ті священики, що посилають жертви на рідний край через Обєднанне...

Так, так. Ми є кривоприсяжники, бо з нараженнем на утрати парохій і на переслідування боронили церкву нашу перед ворогами нашого народу. Ми кривоприсяжники, бо не хочемо піддатися під провід Назаруків і Гриневецьких, яких робота нищить нашу церкву.

Промова головного отамана на січових маневрах, це злочинний напад на нас. Такої обиди ми не сміємо пустити плазом.

Укр. грец. кат. священик.

З українського життя в Америці.

ДЕТРОЙТ (ГЕМТРАМК), МИШ.

Дещо про ідейність, патріотизм та діяльність наших гетьманців.

Українське громадянство в Америці вже дещо чуло про те, що тут відбувалося посвяченне синьо-жовтого прапора 4-го Округа Січової Орґанізації. Як на кождім святі так і тут були ріжні промови. Про все говорили, а не було тільки згадки про українських мучеників по ляцьких турмах, ні про звірські варварства Ляхів серед нашого народа.

Бо якжеж можна було згадувати, про те, коли запрошені куми-Ляхи сиділи при самому престолі та зі злобним усміхом дивились промовцям прямо в вічі. Тому підношено молитви за ясновельможного пана гетьмана Павла і його рід і за епископа Константина та папу, але я не чув, щоб згадували український нарід, хоч я стояв при вівтарі. Я бачив, що нарід український тут нічого не діждеться, а тільки потерпав, щоб часом не піднесли ще многоліття „Жечипосполітей Польскей". Та того таки вже не було.

При свяченню прапора всі куми вязали стяжки від прапора. Коли приступили куми-Ляхи вязати, я собі подумав: от яких кумів діждався український прапор. Той сам Лях, що той прапор висміває, топче, опльовує, плюгавить на кождім кроці, той сам Лях, що мочив той прапор в українській крові, той сам Лях закровавленими і плюгавими руками вяже тепер стяжку до того прапора і стає кумом. Я не міг собі цього пояснити, як Українці могли допустити до того. Таж під тим синьо-жовтим прапором гуртувались найкращі сини українського народа, йдучи у бій проти Ляха. Таж в обороні того прапора зложили українські герої свої буйні голови і не дали його збещестити Ляхам. Таж найкращий цвіт українського народа склоняв голови перед тим прапором і свою грудь виставляв проти Ляха, котрий той прапор хотів знищити. А тут стають Ляхи кумами.

Чиж не сором, чи це не зневага для нашої визвольної боротьби?!

Чи тепер дивуватися, що наші гетьманці ломлять собі голови головно над тим, щоби ввести в життє латинський календар, латинські свята, конкордат і целібат? Дня 24. вересня відбулися збори Україн. Політ. Клюбу і на тих зборах предсідатель клюбу підніс, що треба запротестувати проти рутенства, яке еп. Богачевський і д-р Назарук ширять між народом. Та гетьманці запротестували проти того а заявили, що найважнійшими справами є тепер введення в життя нового календаря, латинських свят, конкордату та целібату.

Отаман 4-го округа доказував, що Українці зі своїми святами виставляють себе і своїх дітей на сміх, бо в Детройт майже самі Поляки.

Гетьманці вибрали комітет і тепер дебатують, як би то найскорше завести календар і целібат та стримати рух проти конкордату.

Попри те, вони ще ведуть і иншу роботу, а саме беруться розбивати народні віча. От на день 10-го жовтня ц. р. було заповіджене і оголошене в Детройт, віче на котрім мав промовляти д-р Л. Мишуга. Коли про те довідалися ґемтраміцькі гетьманці, скликали сейчас тайні наради і радили більш чотирох годин, в який то спосіб розбити те віче. І врадили! Австрійський цуґсфірер а тепер окружний отаман, як военна особа, виготовив военний наступ, з тою тільки ріжницею, що наші гетьманці не наступали з ґранатами, але з гнилими яйцями. Пішов росказ: віче має бути розбите! Всі мають засісти в передні лавки і бути готові до наступу! Росказ той дійсно точно виконано!

Дві години перед вічем вже чекали гетьманці під галею, не зважаючи на те, що дощ падає. Ввійшли до галі перші! Заняли перші місця. Підноситься куртина, а тут роздається команда: тупати і кричати! — Всі виконують росказ. Предсідатель віча хоче пояснити зібраним, в якій справі скликано віче, а гетьманці кричать, та тупотять мов цісарські коні. Пояснюють їм, що кождий буде міг говорити і ставити запити, тільки мусить заховуватися як людина. Та не помагали просьби і мольби. Вони ще дуще почали тупати і кричати. Тоді не було иншої ради, як випросити їх за двері. Виступив хтось з публики і сказав офіцирам, щоб зробили з гетьманцями порядок. Полісмен вхопив делікатно пана отамана за обшивку і випихав ним всіх „гемайних", яких було коло 20 осіб. Мені самому було якось маркотно, що офіцир офіцира бере за обшивку, але щож було робити? Воно і прикро було і сміятися треба було. Бо як зачали випихати гетьманців за двері, так подушилися в їх кишенях курячі кулі, з якими вони після росказу вибралися на детройтські маневри. А що їх не вистріляли, так вони повистрілювали в їх кишенях. Треба було відчинити вікна і то скоро, щоб прочистити запах по гетьманцях. Ось так до такім інциденті можна було приступити до віча, бо гетьманці пішли вимивати кишені. І чи це знова не сором і ганьба? Чи це так має виглядати гетьманська Січ?

На рідний край вони тепер цілком призабули. І жертв не дають.

Але коли прийшло до того, що їх прихильник „банкир" (властитель банку) попав у тюрму, що забив чоловіка, то вони сейчас скликали збори, щоб зібрати $5,000 (пять тисяч) на його оборону. А „капелян" і „шамбелян" ще накликував, щоб молитись до Господа, аби дав добрий розум суддям, аби його остро не судили.

За Франка не можна молитись (хоч Франко не забив нікого), а за прихильника гетьманців можна молитись, хоч би він не знати що зробив. На інвалідів українських нема цента, а на оборону банкира то є аж $5,000! От вам ідея і патріотизм! Коли то прийде на те все опамятання? А пора вже послідна.

Р. Д. Микитин,
член У. Н. Союза.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Учасник. — Присилаєте нам аж тепер допис про концерт з 10. вересня. При кінці дописі пишете, що концерт загрів народ до живої діяльности. Справді. Видно се з того, що на допис про сей загріваючий концерт, яка повинна бути написана до кількох днів, треба Вам було мало не цілого місяся. Чи спраді думаєте, що треба людям пригадувати тепер концерт, який вони вже забули, — тепер, як вони вже певно збираються до слідуючого концерту?

Ів. Кр., Рос, О. — Допись і витинок дістали. Допись помістимо, але витинок з американської ґазети до поміщення не надається, бо він лишень заповідає концерт. Того рода витинки після концерту вже безвартісні.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ШТЕРІВСЬКА ЕЛЕКТРОСТАЦІЯ ПОЧИНАЄ РОБОТУ.

Найближчими часами Штерівська електростація починає роботу. На засіданні президії ВРНГ УСРР було заслухано доповідь головного інжінера стації. Він відзначив, що нині на Штерівській стації є вже два агрегати по 10,000 кв. кожний. За постановою Держпляну, там буде постановлено ще два додаткові агрегати по 20,000 кв. Крім того, передбачається встановити кілька чотирьох-котельних агрегатів. 15. вересня було закінчено іспит головної турбіни, а наприкінці вересня почнеться подача енергії на Кадіївську групу підприємств, при чому енергію буде доведено до 1,500 вольт. Через місяць буде встановлено ще два турбогенератори, а остаточно будівлю Штерівської електростації буде закінчено на весні наступного року.

Щодо постачання абонентам електроенергії, — картина така. В 1927 і 1928 р. електроенергії на Штерівській стації не вистачить, бо вона зможе дати лише 8,500 кв. на рік, тоді як фактична потреба буде — 16,000 кв. на рік. 1929 та 1930 р. становище буде значно ліпшим, бо стація зможе дати в 1929 р. 25—30 тисяч кв. проти потреби в 20.000 кв., а 1930 р. — 30—40 тисяч кв. проти потреби орієнтовно в 30,000 кв. 1931 р. можна знову чекати негативного білянсу, бо Штерівка зможе дати лише 40,000 кв. проти потреби в 45,000 кв.

Вартість однієї кіловат-години в перший період становитиме 3.93 коп. тимчасом, як на підстації Криндачівського району — 4.65 коп. Остаточна вартість енергії становитиме 2.5 коп., а в Криндачівському районі — 3.3 коп. Загальна вартість установленого кіловату в першу чергу ставитиме 830 крб., в другу — 477 крб.

Будування Штерівської електростації коштує вже 14,106 тисяч карб. Для закінчення будівлі потрібно ще 5 міл. крб. Для закінчення робіт другої черги, цебто для встановлення двох додаткових агрегатів по 20,000 кв. та чотирох котельних машин, доведеться витратити додатково 12 міл. крб.

Президія ВРНГ відзначила надзвичайно високу собі вартість встановленого кільовату й доручила електривідділові разом з управлінням держпромисловости удосконалити амортизаційні норми для електростацій, зокрема і на Штерівку. Крім того ухвалено порушити перед відповідальними органами справу про здешевлення електроенергії на Штерівці.

Гість: Чи дійсно ані пан ані пані не приймають тепер?

Служниця: Не приймають, кажу вам.

Гість: Чомуж?

Служниця: Бо пан власне тепер вбирає корсет, а пані голиться.

ГАРКАВЕНКО БОРЕТЬСЯ В НЮАРКУ.

Карл Фогель, німецький великан, ваги 235 фунтів, бореться в Нюарку 5-го листопада з Александром Гаркавенком, в Лаврел Гарден, 457 Спрінгфілд Аве.

ВІДОЗВА

ІНВАЛІДІВ З ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ ДО БРАТІВ І СЕСТЕР В АМЕРИЦІ І В КАНАДІ.

Сема зима захопила нас в сірих бараках на еміграції, котра для нас інвалідів є досить страшною, бо у нас ні верхної одежі, ні біля, ні обуви.

Тому, що ми позістали без жадної опіки крім Чеського Червоного Хреста, котрий дав нам поміщення, та слабонькі харчі, звертаємось до Вас, Браття і Сестри, зі щирою просьбою о поміч, котра нам певно вахоронить останне здоровля, яке ще маємо. Хто з Братів і Сестер співчуває нашому тяжкому життю, нехай нам поможе, а це буде для нас великою підпорою, бо ми знищені та виселені до того степення, що не годні собі в так критичнім положенню дати якоїнебудь ради. Якби ми були здорові, то пішли би пішки до рідного краю, хотяй не кождий може вернути, але що робити, годі стало жити в таких злиднях, в яких ми живемо нині.

Просимо ще раз взяти сю справу під увагу та подумати, що за 7 літ життя на еміграції тяжко видержати, щоби чоловік зістав здоровий.

Як Вам відомо самим, що ми живемо в ріжних недостатках: бракує нам харчів, одежі, і помешкання, а до того ми хорі.

Сподіємось, що нам не відкажете, а зрозумієте людей, які викинені судьбою поза межі рідного краю, переживають отсі тяжкі злидні.

Жертви можна посилати на адресу Обєднання, або до:

Ukr. Kruzok Invalidiv
Praha IV Pohorelec
Schäffleho ul. c. 5.

За Кружок Інвалідів:
Ілько Стельмах, голова;
Микола Слюсарчук, секр.

СВІТОВА ХРОНІКА.

Син Достоєвського помер у Москві, в нужді. Кілька місяців перед смертю він звернувся з проханням призначити йому державну пенсію, одначе прихильна відповідь прийшла вже після його смерти. — Ангорський уряд дозволив тром жінкам бувшого султана вернутись у Туреччину. — На основі останніх обчислень чужинної преси папа одержує приблизно 15 міл. франків річно. Сам італійський уряд платить йому досмертну ренту 3 міл. і 250 тис. франків. — У СРСР. є нині приблизно міліон реєстрованих безробітних. — Страйк шахтирів коштує Англію до цього часу 530 міліонів фунтів стерлінгів.

Остап Вишня.

„ПТАШЕЧКА З ШИРОКИМИ КРИЛЬЦЯМИ".

Недалеко від одної республики хліборобської живе собі птах дивовижний...

Чудний якийсь такий птах, що про нього навіть великий знавець усіх пород пташиних, проф. Менабір у своїх томах нічого не пише...

Таке воно, чорт зна що: пузо в нього наперед, ніжки в бік, само біле і літає на всточнім на рожевому тлі...

Птах мало корисний: яєць не несе, пташенят не лупить, а розповсюднюється всілякими такими не пташиними способами: друкарськими, текстильними, бляхарськими і всякими иншими...

Зветься він „Бялий Ожел", і живе в такій птахівні, в курнику ніби, що має назву „Жеч посполіта"...

Птах дуже сердитий і дуже замерливий...

Що року обовязково так і намагається зі свого ніби курника крила розчепірити на сусідні чи то лани чи то ліси...

Ходять за тим птахом не прості люде, а люде дуже важні: маршали, генерали, професори та инші пілсудчики-чикички...

І отож, кажу, нема так того року, щоб той птах не розправляв крил, не повертав свого пуза в якийнебудь бік, намагаючись перелітати на сусідів двір...

Особливо ласо він погляда на Схід...

Є чутки, що на нього ніби нужда напосілася, — так він хоче на сусідських ланах покублитися та в сусідному чорному морі викупатися, бо свої лани геть чисто всі вже позасі(д)ав...

Були такі часи, що перелітав той птах і до сусідів... Летить, було, „псякрев" кричить було, до „можа" прямує...

А сусіди, було, хвоста йому вискубуть — він знову до свого ніби курника, обтруситься, почекає, доки піря в хвості виросте і знову на сусідські городи пузо виставляє...

Є чутка, що й тепер оце він поглядає на Схід...

Один із „оженятників", якийсь граф Маліньский (бачите, які люди зпід того „ожела" вигрібають!) надрукував в англійських газетах статтю, де радить сполучити свою білу птицю з німецькою чорною та з англійським левом, щоб отася „зоольогія" поділила сусідів двір на три частини й закомандував там...

Північну частину, мовляв, хай посяде німецький птах, англійський лев — південну частину, а „бялий ожел" — шматок аж до Дніпра й до Чорного моря...

Отакий — птах...

Забув те, що казав один візник барині:

— Як так, барина, широко ступатимеш — розчахнешся...

Та, крім того, ще й хвоста вирвуть, додамо ми від себе...

(„Вісти").

ОЙ ТА ГОРІВКА!...

Скінчився піст, зачались весілля, петься горівка, ллеться кров. Це звичайне у нас явище. Оноді в селі Косеничі коло Перемишля відбувалось весілле у Параньки Бернацької. На це весілле прийшов і Іван Шулик з сусідного села і забавлявся з иншими парубками і дівками. Як попилися, тоді прийшло і до бійки і Іван Шулик потурбував Алексія Даньчака. Цей побіг в село, зібрав своїх камратів і вернув з ними знов на весілле, тут напали Шулика і так його побили і покалічили ножами, що цей на другий день сконав. Ал. Даньчака, його брата Михайла і Миколу Судака арештовано, а инші парубки поховались, але не надовго.

От до чого довела весільна горівка. Бернацька видала на горівку гроші, а за це неславою покрилася її хата і родина, бо в неї на весіллю вбили чоловіка. Якаж наука з того? Порядний газда не дає тепер на весіллю горячих напитків, це роблять лиш „жидівські іванки"! В порядного господаря дають чай і каву. Роблять також смачний український квас, яблочник, вивар зі сливок і т. т Таки господарі не мають тепер неслави, яку має темна Бернацька Паранька.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".